

(باسى 1 - بەتتە)

شايقاس جاعدايىنىڭ وزگەرسىن كورسەتەتن اسكەري قوم نۇسقا، تاريختىڭ سى – تۇتەڭگى باسقان تاريحي ماتەريالدار مەن سۇرەتتەر… سوناۋ جىلداردا- عى ماۋجۇشي مەن پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ېبارىن باعامداپ، جوسپارلاپ وتىرعان دانىشپان تولعاھى مەن خالىق ارمياسىنىڭ قۇربان بەرۋەدەن قورىقپايتىن قاھارماندىق جىگەرىن شىنايى ʼارى جان – دۇنيەنى ʼدۇر سىلكىندىرەرلىك قالىپتا كورسەتىپ جاتىر .

باس شۇجي شي جىنپىڭ ʼتۇسىندىرۋدى مۇقيات تىڭداپ، ʼالسىن – ʼالى ايلداپ، ۇڭىلە قاراپ، ناقتى دەتالداردى سۇراپ ۇعسىتى .
”لياۋشۈن شايقاسى تاعىدىردى شەشكەن شايقاس بولدى . جىيجوۋدى الۋ كەزىندە، ʼمىنز وسى جەردە قانشاما قيان – كەسكى، ەرلىك شايد- قاستار جۇرگىزدىك دەسەڭىزشى !“

وسناۋ تاريھقا قايرىملا قاراعاندا، باس شۇجي شي جىنپىڭ بىلاي دەدى:
”جىيجوۋ سول- تۈستىك جۇڭگو مەن شىعسى سولتۇستىكى جالعاغان ʼاپكەش ʼ تارتىزدى، جىيجوۋدى ʼالعاند- مىز گويمىنداڭ ارمياسىنىڭ ۋىتى ʼاپكەشىن ʼ سىندىرىپ، ʼەسكىتى جاۋىپ الپى ʼمىتى ساپايىتىن ʼ كۆي قالىپ- تاستىردى . نۇتاس شىعسى سولتۇستىكتى ازات ەتكەن سوك، خالىق ارمىياسى بوگۇ بەرمەس ارىند- چەن ىلگەرىلەپ، حۇايعاي شايقاسنىڭ جەڭسىنە قول جەتكىزدى، ېيىغىن شايقاسنىڭ جەڭسىنە قول جەتكىزدى، ʼۇش ʼىرى شايقاس اياقتاعان سوك، بۇكىل ەلدى ازات ەتۋدىڭ كەلەلى جاعدايى بەلگىلەنىپ بولدى .“

خالىق تىلەگى — ەڭ ۇلكەن ساياسي، ول ʼمىستىڭ گۇلدەنۋى مەن كۆيرەۋىن، ʼساتتى بولۋى مەن ʼساتسىز بولۋىن بەلگىلەيدى .

شىعسى سولتۇستىكتى ازات ەتۋ سوعسى جانە لياۋشۈن شايقاسى بارىسندا، شىعسى سولتۇستىك خالىق ʼحالىقتىڭ بىلىگىن خالىق قورعايدى ʼ دەگەن ۇندەۋ تاستاپ، ʼۇيىن، جەرىن قورعاۋدىڭ، ارمىعا قاتناسىپ، سوعسقا ارالاسۋدىڭ قىزۋ ورلەۋىن كوتەردى .
ارمىعا قاتناشقاندار ۱30 مىلليون 600 مىڭعا، خالىق جۇمىسشىلارى 3 مىلليون 130 مىڭعا، زۇۋا 200 مىڭعا چىتكەن… الدىڭعى شىپەك كومەك بەرۋ سارا- يىندا ʼشىعسى سولتۇستىكتى ازات ەتۋ سوعسىندا حا- لقتىڭ الدىڭعى شىپەك كومەك بەرۋى جايلى ساناق ʼ دەرەكەترى باس شۇجىدىڭ نازارىن ۇاداردى .

باس شۇجي شي جىنپىڭ تولعانا بىلاي دەدى:
”بىزدىڭ جەڭمىمىز سان – ساناقسىز ادامداردىڭ قۇربان بەرۋىمەن قولعا كەلگەن، مۇنىڭ ىشىندە، وتە – موتە، بۇقاراما ارقا سۇيەدىك . حۇايعاي شايد- قاسنىڭ جەڭمىسە بۇقارا قول ارىامەن قول جەت- كىزگەن، چاڭجىياڭنان ʼوتۇ شايقاسنىڭ جەڭمىسە بۇقارا شاعىن قايقىەن قول جەتكىزگەن، لياۋشۈن شايقاسنىڭ جەڭمىسى شىعسى سولتۇستىك خالقنىڭ بار كۇشەين كومەكتەسۋىمەن قولعا كەلگەن ʼ .

بار كۇشەين كومەكتەسۋ ھالىقتىڭ قولداۋىنا قول جەتكىزە الۋ – ھاۋەدى بەينەلەدى .

قاھارمان قۇرباندار سارايبىندا، ʼزىڭىلىك شىسى ʼ دەگەن العىس تۋى ʼمىلىنىپتى . بۇل تۇدىڭ استارىنداعى اڭگىمەگە باس شۇجي شي جىنپىڭ ابدەن قانىق —

ول لياۋشۈن شايقاسى كەزى ەدى، جىيجوۋ اۋىلدارىندا الما پىسقان شاق، شەرۋ تارتىپ ʼوتىپ بارا جاتقان ازاتىق ارمىيا جاۋىنگەرلەرى اشتىق پەن شولدىن ارەڭ كەلە جاتسا دا، سامسىپ تۇرغان الما- لاردىڭ ېىر تالنا دا قول سوزباغان . كوممۇنىستىك پارتيا باسشىلىغىنىداعى خالىقتىڭ ارمىياسى تەمىردەي تارتىپەن خالىقتىڭ قالاۋىنا قول چىتكىزدى .

”ماۋجۇشي ʼجەمەسەڭ اسقاق، جەسەڭ باسقى بولاسىڭ، ويتكەنى بۇل خالىقتىڭ ھايسى ʼ دەگەن ەدى . مۇنداى المانى ېىزدىڭ قازىر دە جەۋىمىزگە بولمايدى ʼ ، – دەدى باس شۇجي تەرەڭنەن تولعاپ .

شىعسى سولتۇستىك خالىق ازاتىتق سوعسىنىڭ جەڭمىسى ʼۇشىن وراسان زور قۇرباندىق بەردى، جاما جۇڭگونىڭ قۇربلىسى مەن امەرىكا جىيھاڭگەر- لەرىنە قارىسى تۇرىپ، جاۋشيانعا كومەك بەرۋ سو- عىسىنىڭ جەڭمىسى ʼۇشىن وراسان زور ۇلەس قوستى، پارتيا مەن خالىق مونى ماڭگى ۇمىتپايدى .

ەكسكۇرسىيا اياقتاعان سوك، باس شۇجي شي جىنپىڭ ساقا جاۋىنگەرلەردىڭ، ساقا جولداد- تاردىڭ جانە توڭگەرىستىك قۇربانداردىڭ تۇعان – تۇستارىنىڭ ۋاكىلدەرىمەن مىقلاسىەن كەزدەستى .
”سىزدەرەدي اعما بۇنداردى كورگەنىم ۇشۈن ايرىنشا قۇانىشتىم ʼ ، – دەدى باس شۇجي تەبىرەنە:
”جۇڭگونىڭ ازاتىتعى وڭاي – وسىپاق قولعا كەلگەن جوق، جاما جۇڭگونىڭ قۇربلۋى وڭاي – وسىپاق قولعا كەلگەن جوق . سان – ساناق- سىز ارداگەرلەرىمىز، قاھارماندارىمىز، خالىقمىز وسى بىلىككە قول جەتكىزدى . بىلىك دەگەنمىز خالىق، خالىق دەگەنمىز بىلىك . بىلىكىنىڭ تۇسىن وزگەرتۋدى خالىق مۇلدە قۇپ كورمەيدى! ʼ ېىز وسى بىلىكتى وادىعداي سىقتاۋىمىز ، جۇجىۋا ۇلتىن ىنىڭ ۇلى گۇلدەنۋىن قۇلىشنى جۇزەڭ كەسىرىپ، توڭگەرىستىك اعما بۇندار مەن قۇربانداردى رىزا ەتۋىمىز كەرەك ʼ .“

باس شۇجىدىڭ سوزەرى زالداعى ʼار ادامدى

اسەرلەندىردى . الدىڭعى جاقتا وتىرعان ساقا جاۋىند- گەرلەردىڭ، ساقا جولداستاردىڭ كوپشىلىگى 90نان اسىپتى، شاشتارىن قىراۋ شالغان ولاردىڭ كوزدەرد- نە جاسى بركلىدى .

باس شۇجي شي جىنپىڭ ʼسوزىن ساپاقتاپ بىلاي دەدى:
”سۇنىكسەندە قۇددىق قازۋشىنى ۇمىتپا دەيدى ەكەن، سىزدەر وتانىمىزدىڭ باعالى قازىناسىسىزدار . سىزدەردىڭ دەندەرىڭىزدىڭ ساۋ، عۇمىرلارىڭىزدىڭ ۇزاق بولۋىن، قارتىق مىرلەرد- ىڭىزدىڭ ʼلاززاتىن كوررۋلەرىڭىزدى شىن جۇرەك- تەن تىلەيمەن، سىزدەردىڭ كەلەرگى ۇرپاققا توڭ- كەرىستىڭ جىكايپالارىن، قاھارمانداردىڭ جىكايپالا- رىن، كوممۇنىستىك پارتيانىڭ داقتى تاريحىن كو- بىرەك بايانداپ، ʼبىزدىڭ قىزىل يىلىگىمىزدىڭ ىزىباسارى بولۇنا، ۇرپاقتار بويى جالعاسۇنا مۇە- كىندىك جاساۋلارىڭىزدى ʼۇمىت دەيمەن ʼ .

ەسكەرتكىشى سارايبىندا مول مەيىرباندىق جىلۋى ەسىپ، تەرەڭنەن شىققان كۇش – قايراتتىڭ لەبى تاسدى .

شىعسى سولتۇستىكتى گۇلدەندىرۋدىڭ ماڭىزدى ارتىقىلىعى:

”ەكولوگىيالىق ورگەنىيەت قۇربلىسىنىڭ بۇقاراما تابىس سەزىمىن سيلاۋ مۇمكىندىگى ەڭ زور“

قىزىل داستۇرگە يە جىيجوۋ قالاسى جاسىل تۇرلەنۋدى باستان وتكەرۋدە .

لياۋشۈن شايقاسى ەسكەرتكىشى سارايبىنان شىققان سوك، باس شۇجي شي جىنپىڭ جىيجوۋ قا- لاسىنىڭ شياۋلىڭخى وزەنى مەن نۇي – رحى وزە- نى قوسىلعان تۇستىڭ سولتۇستىك جاعىنداعى دۇڭخۇ ورمان باقشاسىنا كەلىپ، جەرگىلىكتى ورنىد- ىنىڭ ەكولوگىيالىق ورتانى قالىپنا كەلتىرۋ . قورعاۋ جاعدايى جونىندە قىزمەت تەكسەردى .

جانعا جايلى كۆز كەزى، اشىق اسپان، ʼمولا- دىر سۇدىڭ جاعاسى . وزەن بويبىنداعى جولدىڭ ەكى جاعىندا اعاشتار نۇ بولپ ʼوسىپ، چاپ – جاسىل كوڭال كوز تارتادى، قالا تۇرىعدىنارىنىڭ دەنە شىنىقتىرۇىنا ارىنالعان جايباۋلار جولاعى، شۇ ʼۇستى سايرانباعى، سپورت الاڭى سىياقتى قۇرىلمە- لارمەن تولق جابدىقتالپتى .

باس شۇجي شي جىنپىڭ ەكولوگىيالىق ورتانى باسى – قاسىندا تەكسەرىپ كورىپ، لاستانۇدان ساتقانۇ جانە ونى جونگە سالۋ شارالارىنان قانداي- لارى بار ەكەنىن، وزەن سۋى ساپاسىنىڭ قانداي ەكەنىن، يالىق تۇرلەرىنىڭ قالىپنا كەلۋىنىڭ قانداي ەكەنىن ەڭجەي – تەڭجەيلى سۇراپ ۇعسىتى .

”بۇرىن بۇل جەر لاس، بىلىققان، ناشار، ساسىق سۋ اعاتىن جىلعا ەدى، بۇل ماڭدا تۇراتىن تۇرىعدىنار جازدا ساسىق پىستەن سەسەكىنىپ تەرە- زەلەرىن اشا ھاياتىن، ʼتىپتى، قىستا دا تەرەزە اشۇعا باتىلدىق ەتەپتىن، وزەنىنىڭ سۋى تارت- لىپ، تاغانى كورىنىپ، جىل شىقسا شاڭ – توزا- ڭى شىعپ جاتاتىن ʼ . جەرگىلىكتى ورىنداعى جا- ۋاپتى جولداستىڭ تانىستىرۇنىشا، 2014 – جىلدىان باستاپ، جىيجوۋ قالاسى ەكى وزەنىنىڭ قورشاعان ور- تاسىنا جالپىلىق رەتتەۋ – وڭساۋ جۇرگىزگەن، سونداي – اق وزەن بويبىندا 10 نەشە كىلومەتر كەلە- تىن جاسىلداندىرۋ بەلدەۋىن سالىپ، وزەن بويبىندا دەنە شىنىقتىرۇعا، سەيىلدەۋگە ارىنالعان بەلدەۋ ʼەتا- رىزدى باقشا قالىپتاستىرعان .

تاماشا ەكولوگىيالىق ورتا شىعسى سولتۇستىك ʼوڭمىردىڭ ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇنىنىڭ قىمباتتى بايلىعى – اق شىعسى سولتۇس- تىكتى گۇلدەندىرىۋەدىكى ʼمىر ارتىقىشلىق .

چاڭجياپشان تاۋىنىڭ ەتەڭىندەڭگى كورىدىكتى اۋىل – قىستاتقان ʼۇش وزەن جازىغىنداعى التىن ʼئۇستى شۇربىلى دالاعا، ونان ايناداي ʼمولدىر تول- قىندى چاگان كولىنىڭ جاعاسىنا دەپىن… شىعسى سولتۇستىككە قىزمەت تەكسەرە بارعان ʼار جولعى ساپارىندا ۇنەمى جاسىل دامۇدىڭ ايقىن ʼىزىن قال- دىرىپ، قاي – قاشان دا بارلىغىنا ساباقتاستىرىلغان: تۇنىق سۇ، جاسىل تاۋ — باعالى بايلىق، مۇزدى القاپ، قارىلى دالا دا باعالى بايلىق دەگەن جاسىل دامۇ ۇستانمەن جەتكىزدى .

وسى ساتتە، شياۋلىڭخى وزەنىنىڭ جاعاسىندا ايدالداغان باس شۇجي شي جىنپىڭ ىشكەرلەگەن تۇردە بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى:
”تاريختىڭ ۇزاق كوشىنەن الپ قاراعاندا، ېىزدىڭ وسى بۇىن كەلەر ۇرپاققا نە قالىدىردى دەگەن ماسەلەگە كەلسەك، مەنڭىشە، ەكولوگىيالىق ورگەنىيەت قۇرد- لىسى مۇنىڭ اسا ماڭغىزدى ېىر جاعى بولماق . ەكو- لويكالىق ورگەنىيەت قۇربلىسىنىڭ بۇقاراما تابىس سەزىمىن سيلاۋ مۇمكىندىگى ەڭ زور، قورشاعان ورتا جاقسارسا، بۇقارانىڭ اسەرى دە ەڭ تەرەڭ بولادى . بەييجىدەڭگى ۇلكەن كانال، شاڭجىدايى سۇجوۋ وزەنى، تيانجىنيدەڭگى حايجى وزەنى سىياقتى-

لاردىڭ بارلىعى جاڭارتۋ جۇمىستارىنان كەيىن وتە جاقسى بولىپ كەتتى، بۇقارا تۇگەل ەرەكشە قارىسى الدى . مىنا سىياقتى باقىشالاردى كوبرەك سالۋ، بۇ- قاراعا، الھۇمتەككە سالىپ بەرىپ، خالىق بۇقاراسىنا باقتىتى تۇرمىس جاراتۋ كەرەك ʼ .

اسپاندا اقشا بۇلتىتار قالىقتاپ، سۇ بەستىندە جەل قايقىتار تەرىبەلەدى .

”وتانىمىز ەكەۋىمىز تەڭىز بەن تولقىن سەكىل- دىمىز… ʼ، دۇڭخۇ مادەنىيەت الاڭىندا ʼان اۋەلەپ، قالا تۇرىعدىنارى وسى جەردە سەيىلدەپ، كوڭىل اشىپ ʼمۇر ەكەن .

باس شۇجىدىڭ كەلگەنىن كورىپ، كوپىشلىك اسەرلەنە دۇ قول شاپالاق سوىپ، الاقايىعا باستى .
”جىيجوۋ مادەنىيەت تىنىسىنا، مادەنى ىشكى مانگە يە جەر . بۇل جولى ارىنايى كەلىپ، كورىپ شىعىپ، وتە ۇلكەن وزگەرىس بار ەكەنىن سەزىند- ىم ʼ . باس شۇجي شي جىنپىڭ جىيجوۋعا القاۋ ايتتى، كوپىشلىك ايرىنشا ماقاناش سەزىمگە بولە- نىپ، اناعۇرلىم قىزۋ مەرەپىمەن شاپالاق سوقتى .

كۆل جايىناپ، بال – بۇل جانعان جۇزدەرگە قاراپ تۇرىپ، باس شۇجي شي جىنپىڭ بىلاي دەدى:
”جۇڭگو ۇلكىسىندەڭگى وسىزاماندىندرۋ جالپى خالىق بىرگە بايىتىن وسىزاماندىندرۋ، ونىڭ ماقساتى جالپى خالىقتىڭ بىرگە بايۋىن جەبەۋ ʼ .“

خالىقتىلدىق سۇيىسپەنىشلىككە تولى سوزدەر دۇماندى شاپالاق ۇندەرى مەن الاقايلاعان داۋىس- تاردى ونان ارى ۇدەتتى .

ورگە ۇمىتىلىپ، بوگەتسەرەن ۇتۇدىڭ قوزعاۋشى كۇشى:

”جاڭا داۋىردە شىعسى سولتۇستىكتى جايپاي كۇل، ەندىدرۋ ۇشۈن نىڭ قوزعاۋشى قۋات جەتىلدىرىپ، جاڭا ومىرشەڭدىك ۇستەۋ كەرەك“

جاڭا داۋىردە شىعسى سولتۇستىكتى جايپاي گۇلدەندىرۋدىڭ قوزعاۋشى كۇشى قايدا؟
9 جىلدىڭ الدىندا، باس شۇجي شي جىنپىڭ لياۋنىڭخە بارىپ قىزمەت تەكسەرىپ، تەكسەرۋ – زەرتتەۋ جۇرگىزگەندە، ʼمىر توپ كاسپورىننداردى ارالاپ شىققان سوك بىلاي دەپ ايقىن العا قويدى:
جاڭا- لىق اشۋ ارقىلى دامۇعا دەم بەرۋ سىترانەگياسىن ىشكەرد- لىي اىتقارپ، بايرىعى ونەركاسىپ بازاسىن گۇلدەندىرۋ- گە ʼئول قوزعاۋشى كۇش ۇستەۋ كەرەك .

4 جىلدىڭ الدىندا، باس شۇجي شي جىنپىڭ شىعسى سولتۇستىككەڭى 3 ولكەدە قىزمەت تەكسەر- گەندە، جىلۋجىياڭنان جىنپىڭخە، ونان لياۋنىڭخە بارىپ، ʼمىر ساپارىندا 3 ولكەنى ارالاپ شىققان ەدى . شىن – ياڭدا باسقارپ اشقان شىعسى سول- تۇستىكتى گۇلدەندىرۋدى ىشكەرلەيلى ىلگەرلەتۋ جولىنىدەڭگى اڭگىمە ماجىلىستە، باس شۇجي بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى:
جاڭا قوزعاۋشى قۋات جەتىل- دىرۋدى، زوراپتۇدى ʼئۇيىن ەتىپ، جاڭالىق اشۋ ارقىلى جەتەككەنۇدىڭ ىشكى قوزعاۋشى كۇشىن قاۋ- لاتىپ، جاڭا داۋىردە شىعسى سولتۇستىكتى جايپاي گۇلدەندىرۋدى، جان – جاقتى گۇلدەندىرۋدى ىل- گەرلەتتۋ كەرەك .

بۇل جولى لياۋنىڭخە قىزمەت تەكسەرگەندە، ”جاڭالىق اشۋ“ اۋلەڭىدەي كىندىك ʼسوز بولدى .

8 – ايدىڭ 17 – كۇنى تۇستەن كەيىن، باس شۇجي شي جىنپىڭ شىن – ياڭ شىنسۇڭ ماشىنا ادام اۆتوماتىناندىرۋ جارنا شەكتى سەرىكتەستىگىنە كەلىپ، كاسپورىننىڭ ʼوز كۇشنىە سۇيەنىپ جاڭا- لىق اشۋ جاعدايى جونىندە ʼئۇيىندى تۇردە قىزمەت تەكسەردى . كاسپورىننىڭ جاۋاپتىسى باس شۇجىگە وزەك- تى تەحنىكاعا، وزەكتى بولشەككە، وزەكتى ونىمىگە سۇيەنگەن كاسپورىننىڭ 5 ۇلكەن جۇيە بوپىنشا 100 تۇرلەدىن استام ماشىنا ادام ونىمىندە بۇكىل- دەي ʼوز كۇشنىە سۇيەنگەن ʼبىلىم مەنىشك ۇقىغىنا يە ەكەندىگىن، الەمدەڭگى 3000نان استام مەملەكەت اتتاغان كاسپورىنعا كاسىپ سالاسىندىق قىزمەت وتەۋ ۇسنا الاتىندىمەن ايتتى .

”القىمداعان ʼتەحنىكالىق قىيىن ماسەلەلەر ʼالى كوپ پە ʼگ دەپ سۇرادى باس شۇجي .

”بۇرىن ʼبىراز بار بولاتىن، قازىر، نەگىزىنەن،

شەشىپ بولدىق ʼ ، – دەدى كاسپورىننىڭ جاۋاپتىسى . قۇراستىرۋ – باپتاۋ سەحنىدا، قوزعالاتىن ماشىنا ادام وزدىگىنەن ʼمۇرۇپ جانە كەدەرگى زاتتان ʼوز بىرقىمەن اينالىپ ʼوتتى، قىزىل ʼئۇستى ماشىنا بىلەك باعدارلامانىڭ جەتەڭىندە ارلى – بەرلى قوزعالىپ، يىلگىش ماشىنا ادام ʼدەنەسىن ʼ بۇلعاڭدا . تىپ تۇر… باس شۇجي شي جىنپىڭ ʼالسىن – ʼالى كىدىرىپ، تاپتەشتەي ʼۇڭىلدى .

شىنسىنۇڭ سەرىكتەستىگى وندىرگەن ماشىنا ادامداردىڭ اۆتوموبىل ʼوندىرىسى سالاسىندا كەڭ- نەن قولدانىسقا تۇسكەنىن ەستىگەن باس شۇجي ايرىنشا قۇاندى:
”بۇرىن بىزگە اۆتوموبىل جاساي

”بىزدىڭ شىعسى سولتۇستىكتى گۇلدەندىرۋگە سەنىمىمىز كامىل“

الامىز با، جاساي ھايمىمىز با دەگەن ماسەلەنى شەشۋ كەرەك بولدى، ونان سوك، جاقسى ماشىنا جاساي الامىز با، جوق پا دەگەن ماسەلەنى شەشتىك، قازىر مەنە، جاقسى ماشىنا جاساي الاتىن جابدىق وندىرە الامىز با، جوق پا دەگەن ماسەلە- نى شەشۋ ۇستىندەمىز، جاڭالىق اشۋ ارقىلى دامۇعا دەم بەرۋ دەگەن مەنە وسى ʼ .“

بىرنەشە تەحنىك سول جەردە جابدىقتاردى باپتاپ جاتىر ەكەن، باس شۇجي شي جىنپىڭ ولارمەن نىقلاستى تۇردە پىكىرلەسىپ، ولاردىڭ وقۇ تاۋىسقان مەكتەپتەرىن، ۇيرەنگەن ماماندىقتا- رىن جانە تەحنىكالىق ارتقىشىلقتارىن سۇردى .

”بارلىعى ورمىدەي جاس بالالار ەكەن، بولا- شاقتا ۇلكەن ʼمىس تىندىردى عوي ʼ ، – دەدى باس شۇجي القاپ .

كاسپورىننىڭ جاۋاپتىسى باس شۇجىگە ʼدال وسىنداي زەرتتەۋ – اشۋ قىزمەتكەرىنەن جالپى سەرىك- تەستىك بوپىنشا 4000 نەشە ادام بار ەكەنىن ايتتى . باس شۇجي باسىن يەزىپ:
”سەندەر جالىند- دى، ومىرشەڭدىككە تولى جاس كاسپورىن ەكەنىسىڭ- دەر، جۇڭگو جىلدامدىغىن، جۇڭگو ورەسىن اىگىلەپسىڭ- دەر . كەلەسى قادامدا، تىغىللىقتى قادام تاستاپ، قادام ساين قامال سوىپ، ʼوز كۇشنىە سۇيەنىپ جاڭالىق اشۋ بارىسىندا كاسىپ سالاسىنىڭ دارەجەسىن جوعارد- لاتۋدى جۇزەگە اسرۋىمىز كەرەك ʼ .“

سەح سىرتىندا، كاسپورىن قىزمەتكەرلەرى باس شۇجىگە سىتىق نىقلاسىپەن امانداستى .

باس شۇجي شي جىنپىڭ كوپىشلىككە بىلاي دەدى:
”پارتيا ورتالىق كوميتەتى نە ۇشۈن جاڭا- لىق اشۋ ارقىلى دامۇعا دەم بەرۋ سىترانەگياسىن ات- قارپ وتىر؟ ۋيتكەنى، تەك وسى جولمەن جۇر- گەندە عانا، ھەلىمىزدىڭ كاسىپ سالاسىنىڭ ورەسى مەن ناقتى قۋاتىن ۇزدىكىسىز جوعارىلاتىپ، ەكو- نوميكادا ʼمىرى ەلدەن، جاساۋ كاسپىندەڭگى ʼمىرى ەلدەن ەكونوميكادا قۋاتتى ەلگە، جاساۋ كاسپىندە قۋاتتى ەلگە بۇرىلىس جاساۋعا بولادى . جايپاي سوتسىيالىستىك وسىزاماندىانغان قۋاتتى مەملەكەت قۇرىپ، ەكىنشى 100 جىلدىق كۇرەس نىساناسىن جۇزەگە اسرۇدا، ʼسوز جوق، ʼوز كۇشنىە سۇيە- نىپ جاڭالىق اشۋ جولمەن ʼمۇرۇۋىمىز كەرەك ʼ .“

كوممۇنىستىلەردىڭ ورتاق تىلەگى:

”جاڭا داۋىردە شىعسى سولتۇستىكتى گۇلدەندىرۋ بارىسىندا بۇقارانى اناعۇرلىم باقتى، اناعۇرلىم تاماشا تۇرمىسقا كەنەلتۇ“

وسى رەت لياۋنىڭخە قىزمەت تەكسەرگەندە، باس شۇجي شي جىنپىڭ جاڭالانغان كونه، ەسكى شاعىن اۋماققا ارىنايى بارىپ، ”كونە، ەسكى شاعىن اۋ- ماقنىڭ قانداي جاڭا بەينىگە ەنگەندىگىن كوردى ʼ . مۇدان الھۇمەتتىك اۋماعى — شىن – ياڭ قالاسى خۇاڭخۇ رايونى سانتايزى مالىسىنە ورنالاسقان، 1983 – جىلى قۇرىلغان، وندا 3000نان استام تۇرعىن تۇرادى، تىپتىك كونه، ەسكى شاعىن اۋماق . سوڭى جىلدارى وزگەرتىپ سالىنىپ، السى – جۇققا اتى ايد- گىلى نەگىزگى ساتىنى باستاقرۇدان ۇلكى كورسەتۋ الھۇمەتتىك اۋماعى بولدى .

كورمە تاقاستىنداعى ʼاربىر سۇرەت وسى ارا- نىڭ بۇرىنغى بەينىسى مەن جاڭا كەلبەتتىن تىكە كورسەتىپ بەردى . ”جول تەگىستەلدى، شامدار جايىنادى، قۇرىلمىلار كەمەلدەندى، سەيىلدەۋ، دەنە شىنىقتىرۋ قۇربىلعالىرى دا سالدىنى، اۋماقتىڭ كەلبەتى جاقسارىپ، كوپشىلىكتىڭ كۇڭىلدەرى دە جىلدىردى ʼ ، – دەدى الھۇمەتتىك اۋماق پارتكوم- نىڭ شۇجي ۋاڭ حۇي ماقانانىشىپەن . شىن – ياڭ قالاسىنداعى جاۋاپتى جولدىس ما- لەمەت بەرىپ، بۇكىل قالا بوپىنشا كونه، ەسكى شاعىن اۋماق بولپ تۇراقاندىرىلغان 1723 شاعىن اۋماقتا 770 مىڭنان استام تۇرعىن تۇراتىندىغىن، بىلىتر 126 شاعىن اۋماقتىڭ جاڭالانغاندىغىن، بىيل 475دان جاڭالاۋ جوسپارعا نىئاندىغىن، الداعى 2 دە 3 جىلدا جايپاي جاڭالاپ بولۇعا قۇلىشىنىپ جاتقان- دىقتارىن ايتتى .

باس شۇجي شي جىنپىڭ تۇراقاندىرىپ بىلاي دەدى:
”كونە، ەسكى شاعىن اۋماقتى جاڭالاۋ خالىق بۇقاراسىنىڭ تابىس سەزىمىنە، باقت سەزىمىنە، حاۋىپ- سىزدىك سەزىمىنە تىكە قاتىستى، خالىق تۇرمىسىنىڭ ساپاسىن جوعارىلاتانتىن ماڭغىزدى قىزمەت . نەگىزدىك قۇربىلى كەمەلدى، حاۋپىسىز بولۋى، سۇ، ەلەكتر، تابيعى گاز، جىلۋ سىياقتارلر ويداعىداي جاڭالانىپ، كوپشىلىكتىڭ جازدا سالقىن، قىستا جىلى تۇرۇنا مۇمكىندىك جاساپ، حاۋپىسىز قۇلۇعا شىنايى كە- پىلدىك ەتۋ، ھاۋپىسىزدىككە قاتىستى شىرعالاڭدار- دىڭ تۇىلۇىنا اۋىتەن جول بەرمەۋ كەرەك ʼ .“

قاتتى بولشەك جاقساردى، جۇمساق بولشەك تە

ساي بولۋى كەرەك .

باس شۇجي شي جىنپىڭ الھۇمەتتىك اۋماقتىڭ

بۇقارالىق قىمىل ورتالىغىنا باردى . باقت تارىبە ساپاقحاناسىندا بالالار ەلىكتەمەلى ۇشۇ ساباعىن وقىپ جاتتى .

9 جاستامى اۋان جيارۋي وسىندا ۇيرەنگەلى جارتى جىل بولعان، ʼدال وسى ساتتە، ول كومپۇتەر ەكرانىنا قاراپ روكەردى مەڭگەرىپ، بار زەپىنىمەن ”ۇشىپ“ بارا جاتتى .
”جارباسىڭ، جەرگە ʼساتتى قوندىڭ، تەحنىكاڭ جوعارى ەكەن ʼ! – دەدى باس شۇجي باستاپ شاپالاق سوىپ .
”راقمەت اتا!“

”ۇلكەيگەننەن كەينىگى ارمانىڭ نە؟“
”ۇشقىش بولپ، واتىمىنى